

הפלסטינים אזרחי ישראל ויחסי ישראל עם האזור המלצות למדיניות ולכיווני פעולה

סיכום סדנה בירושלים, 3 באפריל 2014

ב-3 באפריל 2014 קיימו מיתונים - המכון הישראלי למדיניות-חוץ אזורית ויוזמות קרן אברהם סדנה בירושלים בנושא "הפלסטינים אזרחי ישראל ויחסי ישראל עם האזור". היה זה המשך לסדנת שקיימו הארגונים, בשיתוף המוסד האקדמי נצרת, בינואר 2014 בנצרת.

בסדנה השתתפו כעשרים מומחים יהודים וערבים, אשר הציעו המלצות למדיניות ולכיווני פעולה ביחס לשלוש זירות הפעילות של אזרחי ישראל הערבים-פלסטינים בנושאי חוץ: מדיניות-החוץ הרשמית של מדינת ישראל; מדיניות-חוץ נבדלת של החברה הערבית; ופעילות חברה אזרחית לקידום שלום והשתלבות אזרחית.

להלן ההמלצות וכיווני הפעולה שהציעו המשתתפים בסדנה, שיהוו בסיס להמשך דיונים בנושא:

א. מדיניות-החוץ הרשמית של מדינת ישראל

1. עידוד ההכרה ששוויון זכויות ושילוב בנושאי פנים הם תנאים מקדימים למעורבות ערבית מהותית יותר בתחום יחסי החוץ.
2. זיהוי תחומים בהם יש דה-לגיטימציה של השתתפות הערבים בשיח ובקבלת-ההחלטות על מדיניות-חוץ בנושא, ומיפוי חסמים חוקיים המגבילים השתתפות ערבית בגופים רשמיים העוסקים בנושאי חוץ.
3. כתיבת ניירות עמדה בנושא, שימפו את המצב הקיים ואת הגישות השונות, שיקראו תיגר על אפליה, הדרה, דה-לגיטימציה, ומדיניות בעייתית, ושיציגו חלופות ודרכים למימושן.
4. קיום ניסיון להשפיע על משרד החוץ ולאגור אותו לגבי היבטים בהתנהלות המשרד שפוגעים באוכלוסייה הערבית, תוך התמקדות בדרג הפקידותי ולא בדרג הפוליטי.
5. עידוד השתלבות ערבית במסגרות שאינן משרד החוץ, והשפעה על השיח והמעש בנושאי חוץ משם. למשל, השתלבות בקורס הצוערים הכלכליים של משרד הכלכלה כדי לשמש נספחים כלכליים בחו"ל.
6. הובלת יוזמה ליצירת תפקיד חדש או תחום אחריות חדש לנספחים הכלכליים בחו"ל שיעקרו פיתוח כלכלי של החברה הערבית, ושאותו ימלאו בעיקר ערבים אזרחי ישראל.

ב. מדיניות-חוץ נבדלת של החברה הערבית

1. הגברת הידע בחברה הערבית בסוגיות ובכלים הקשורים למדיניות-חוץ, כדי לעודד יותר מעורבות (רשמית ובלתי-רשמית) בתחום.
2. הרחבת ההיכרות של הרוב היהודי במדינה (ושל קבוצות יהודיות המבקרות בישראל) עם החברה הערבית בישראל, ועם הנרטיבים שלה. הגברת המודעות והלגיטימציה בקרב הרוב היהודי לפעילות של אזרחים ערבים בזירה הבינלאומית.

3. קידום שיתוף פעולה עם המנהל לקשרי חוץ במרכז השלטון המקומי להגברת הייצוג הערבי במשלחות של השלטון המקומי, אפשר בשיתוף ועד ראשי הרשויות הערביות.
4. בחינת כדאיות ואפשרויות מיסוד פעילויות החוץ של החברה הערבית - למשל, דרך ועדת המעקב (בכפוף לשינויים הכרחיים בה, כהפיכתה לגוף מייצג יותר והקמת אגף חוץ בתוכה)
5. עידוד הקשרים הבלתי-רשמיים בין הערבים בישראל לבין העולם הערבי - קשרים דתיים, תרבותיים, ארגוניים, ובין-אישיים (כולל דרך רשתות חברתיות ואינטרנט).
6. עידוד ארגונים בחברה האזרחית הערבית בישראל לגבש תפיסות בתחומי מדיניות-חוץ.
7. הרחבת ההתייחסות לנושאי חוץ בעבודת "הפורום הרעיוני" – קבוצה חדשה שקמה להחיות את מסמכי החזון של החברה הערבית
8. גיבוש אסטרטגיות וסגנון שבאמצעותם תוכל החברה הערבית לקיים שיח אפקטיבי עם הרוב היהודי בנושאי-חוץ באופן שלא ייצר קשיים ופרובוקציות, ותוך הסתמכות על לקחי העבר.

ג. פעילות חברה אזרחית לקידום שלום והשתלבות אזרחית

1. קיום שיח עם ארגוני שלום כדי לבחון את הסיבות להיעדר אזרחים ערבים בפעולתם, וכדי לקדם שינוי שיביא לידי ביטוי את הפוטנציאל הגלום במעורבות ערבית בתחום פעילות זה.
 2. בירור צרכי החברה הערבית ממדיניות-החוץ הישראלית, ועידוד השתתפות ערבית ביזמות אזרחיות שמגבשות פרדיגמות ועקרונות חלופיים למדיניות-החוץ הנוכחית.
 3. מיפוי הרגישויות בצד הערבי ביחס לרצונם ויכולתם להשתתף בפעילויות שונות של ארגוני חברה אזרחית ישראלים עם גורמים ממדינות האזור.
 4. מינוף הגישה האוהדת יותר בעולם הערבי כלפי הערבים בישראל לצורך קידום ערוצי דיאלוג חדשים בין ארגוני חברה אזרחית בישראל ובעולם הערבי, ובהם מכוני מחקר ומדיניות.
 5. בחינה מחקרית של ההשערות שעלו בסדנה לגבי המחסור בפעילות שלום בקרב ארגוני חברה אזרחית ערבים בישראל, למרות התפיסה הרווחת שסיום הסכסוך יסיר אבן נגף מרכזית בפני קידום שוויון יהודי-ערבי בישראל.
 6. עידוד שיתוף פעולה בין ארגונים שעוסקים בנושאים אזרחיים ו/או בקידום השלום לבין ארגונים שפועלים בנושא היהודי-ערבי בתוך ישראל. כרגע יש הפרדה רבה בין הארגונים.
 7. הגברת המודעות בציבור היהודי לעמדות האזרחים הערבים בנושא השלום, ובייחוד לכך שלפי סקרי דעת קהל יש רוב מוחלט בחברה הערבית בעד פתרון שתי המדינות.
 8. קידום ההשתתפות הפוליטית של האזרחים הערבים, כולל הגברת שיעורי ההצבעה בבחירות, גם במטרה לסייע לקידום מדיניות תומכת-שלום.
- הומלץ להקים צוות קבוע להמשך פעילות, שיח, תיאום, ועידוד מחקר בנושא שלוש זירות הפעילות של הערבים בישראל בתחומי חוץ.

לפרטים נוספים

מיתווים - המכון הישראלי למדיניות-חוץ אזורית: info@mitvim.org.il, www.mitvim.org.il
יזמות קרן אברהם: info@abrahamfund.org.il, www.abrahamfund.org.il